

LIETUVISZKASIS

BALSAS.

METAS PIRMAS. Tas laikraštis yra turtu LIETUVOS MYLETOJU. REDYTOJAS JONAS SZLUPAS. NAUJAS JORKAS, 8 d. Spalu mėn. 1885 m. No 9.
„LIETUVISZKASIS BALSAS“ ISZEJNA NAUJAME JORKE KETWERGE KOZNA NEDELE. KASZTUOJA ANT METU 2 DORIELU, O AUROPOJE 2½ DOR. ATSKIRAS NUMERIS 8 CENTAJ.
UZ COLI APGARSINIMU ANT METU 10 DORIELU, O WIENA SYKI GARSINANT 20 CENTU UZ KOZNA EJLUKE. ADRESAS REDYSTES: JONAS SZLUPAS, 43 SPRING STREET, NEW YORK.
ENTERED AT THE POST OFFICE AT NEW YORK AS SECOND CLASS MATTER.

No draugystės Lietuviszkojo Balso.

Kožnas skajtytojas Liet. Balso jau galėjo ajszkej supras-ti norus draugystės. Draugystė sawo paszaukima priderin-ezej pildyti gales tik tada, kada ja skajtytoje parems pinin-gajs. Nedidelis yra dajgtas kožnam užsimokėi ant metu du dorėlus; nej wienas nepajus tuszuma kizenės atidawias ta dowana dėl naudos Lietuwaj. Už taj draugystė L. Balso mėjlingaj užpraszo, idant brolej pasirupintu užmokėti i jos kasa ta nedideli mokesti. Wieno pajiegos czia nėko newejks Draugystė isz sawo pusės daro kiek galėdama, tegul ir kož-nas lietuwininkas atlieka sawo tautiszka parejga. Wienybė duos mums stiprybe. KOMITETAS L. B. D.

KO MUMS REJKIA.

Raszlas isz Warszawos p. Szerno.
[Tęsa.]

Kaip tautiszko pajautimo, wienybės ir apszvietimo rei-kia mums mokintiesi no kitu tautu, taip jau ir paweikslus ekonomiszko pasikėlimo rastumėme pas tas tautas, kurios pirmiaus parodytuose dalykuose už mus augszciaus stowi. Dėl užlaikymo tautiszkos twirtybės ir grynumo reikia wis-a dakariotiesi ir atmuszti siekimus jos neprietelu isz wisu pu-siu atwėrusiu nasrus dėl praryjimo musu. Kožnoje karėje, koki ji nebutu yra reikalingi piningai; ant galo wis tas wir-szu apturi, kuris yra turtingesnis ir kuris moka turtus war-toti. Nesakan, kad dėl apgynimo musu tautystės reikėtu kelti maisztus, nesakan, kad tarp musu lietuwaicziau szios galdynės reikalingos butu tokios kaip Jeanne d'Arc arba taip gražei Mickewycziaus apraszta lietuwaitė Gražiunė. Lai-kai kariszkos laimingos szłowės dėl musu senei perėjo. Pa-keltus maisztus sugrumdys drutesni skaitlumi ir ginklais. Szendien no lietuwaicziau norėti galime, idant butu geros lietuwiszkos motynos auginancijos waikus lietuweis, idant ing szirdis jaunuju pėrlieti norėtu tikra meile sawo tautos ir tėwynės, idant paczios ta meile turėtu ir jos reikala su-prastu. Jieszkinyš szios dienos tai lietuwaitė ne szaudykle rankoje, ale su knyga tarp waiku arba mokinanti darbu at-einancius Lietuwos sunus, nės be pritinkancio mokslo ne galima nei sawo turtu pakelti nei tėwyne tikrai mylėti. Kur-tiktai pažirime, musu dirwos yra warputėmis ir balando-mis apangusios, tuojau matyti, kad ranka darbininku ju ne siekia arba ir siekiama waisiu auginti nemoka. Palyginda-mi sawo uke pereitu galdyniu, nors 20 metu atgal, no kurio tai laiko mokeszcei pasididimo 10syk, bet tame laike waisius tos ukės nors pasikėlė, ale ne prietaikmiui su mokeszeis, nės tik trigubai, o ir prie to daugel dalu apleisti: arba už-mirsztu randasi. Jawai patys prie augsztu taryfu perwezimo, prie musu kėlu, ant kuriu, ipaczei pawasari, wežimas lenda i purwyna iki asziu, o tiltai ir tiltelei skylėti, o dar ir tie sawimi panesza labiau i klawijatura wargonu arba piano ne kaip i tiltus kitur esancius. Weždamas tokeis keleis ja-wus ant pardawimo, 3 ar 4syk ilgesni laika apwersti turi ant kelonės ne kaip kiti turinti geras kėlus, per tai ir musu ja-wai turi buti brangesni ne kaip kitur. Priemusu yra galima prilyginti maskoliszka priezodi: „za morem teluszka — poluszka, no perewoz stoit rubli“. Weždamas tawora musu keleis nuwezima turi rokuoti beweik du syk tiek; jei taip musu gaspadorei nerokuoja, tai tik dėlto, kad wertės czėso branginti nemoka, kad nežiuri i tai, ka rankos nu-trauktos no darbo dėl kelonės namie padaryti galėtu. Be to dar reikia imti in akis ir uždėtus ant rubeziu kitu walsti-ju iwezimo muitus. Tokiame padėjime jawai musu neilgai galės lenktyt eiti su jawais kitu krasztu, labiausei Ameri-

kos, potam ir ateis laikas nupnolimo musu laukdarbystos. Lietuwei tuosyk neturėdami kur parduoti waisiu sawo dar-bu neturės ir kuomi mokeszcius mokėti; turės iszszadėti lauku ir dirwu ir piewu aplietu prakaitu, o ir krauju ju tė-wu; turės parduoti sawo tėwyne atplaukiantiems, kaip pu-lkai juodwarniu ant karės lauko, apgyninnams swetimiu wy-resnybiu. Nelaukkiame pagelbos arba nors pasigalėjimo musu no waldziu, jos nesz pagelba musu piningais, ale ne mums, tiktai sawiemsiems, tiems atlekusiems juodwarniams, tokiu tik atsitikimu ir laukia; jeigu mės gnti sawias nemo-kėšime, tos galdynės ir sulauks. Reikia mums žinoti, kad laukas syki iszsprudias isz ranku lietuwo neteks jau ing rankas jo wiengenczio, wyresnybė ras prowa juos no žiamės nustumti.

Nors kas diena musu ukininkams sunkesnis tampa gy-wenimas, wienok matome, kad tarp ju daug dalu senowės ukės yra užmirszta. Teisybė, kad persimainant iszlygom-gywenimo persimaino ir pati ukė. Senowėje ukawo pati gamta, szendien jau dėlto reikia pridėti moksła ir darba. Garbingi senowės Lietuwos: medus ir midutis szendien yra rokuojami i pasakas. Po iszkirtimui arba suretinimui miszku barcziu ukė jau neyra galima, o su užarimu piewu ir lan-ku auginimas bicziu kėlmuose ar sziaudinėse kaszėse, be tam tikro mokslo neyra taip naudingas kaip senowėje. Bit-wiecziu, kur ukininkai galėtu mokintiesi auginimo bicziu szios galdynės, nėra Lietuwoje, nors kaip rodo iszrokawimai Bitinio muzėjo Warszawos, prie moksliszko auginimo bi-cziu, kožnas awilys duoda kasmet 10 rublu naudos, tai prie tokio wedimo auginimo 10 awilu duotu jau 100 rublu. Dwi-deszimt metu atgal ukininkas turintis 50 kėlmu bicziu nere-tas buwo; toks skaitlus prie moksliszko auginimo duotu 500 rublu kasmet naudos ukininkui. Kaip musu lietuwei su-pranta reikala pakėlimo sawo turtu galime matyti jau isz to, kad bitinėje mokslawietėje prie Warszawos muzėjaus mato-me mokntinius isz ukininku lenku ir rutėnu isz Galicijos ar Padolijos ir Ukrainos, nerandame nei wieno lietuwo ar liet waitės — yra waikai bajoru [ju beweik yra daugiausei mokslawietėje] isz Lietuwos, ale nėra žmonių paėjimo nei wieno. Gal jie mokinasi kitur, ale asz apie tai ne inau. Wingrai isz bicziu turi kasmet 3 milijonus guldenu, o pagal iszrokawima žiniunu galėtu ta nanda pakelti trigubai. Ne daug mažiaus isz tos dalies ukės prie mokslo ir gero noro ga-lėtu turėti lietuwei, nors szendien ir 100 tukstancziu rublu neturi. Isz iszdarbystos midaus taip jau poras milijonu rublu susirinkti galėtu, kuomet szendien skaitlinė naudos isz szio dalyko ir 50 tukstancziu rublu nesiekia. Waszka tolimoje senowinėje, prie Algirdzio ir Wytauto, Lietuwa daug siusdawo i swetimas szalis, isz ko turėdawo pora de-szimeziu tukstancziu kapu grasziu, o szendien jo ir del sawo reikala neužtenka. Waszkinės žwakes dėl bažnycziau gabe-na isz tolimu krasztu. Piningai iszduodami swetimiems ne gryžta pas mus, o per tai ir turtai tautos wis žiamyn pulti turi.

Lietuwa yra garsi daugumu sawo wandeniu: azeru, pru-du, upiu, upėlu ir tt. Zinodama apie ta dauguma wandeniu waldzia bažnyczios iweda Lietuwoje sausus pastinikus, wal-gius be pieno, rokuodama, kad daugume wandeniu turi bu i daugumas žuwiu arba nors wėziu, o nežinodama nėko apie musu ukawima. Teisybė wandeniu turime daugel ir prie iszmingingo ukawimo ir auginimo žuwiu ar wėziu Lietu-wai netiktai užtektu ju dėl jos paczios reikalu, ale ir siusda-ma i tolesnius krasztus, o gal ir i swetimas žiames, nors dali sugražintu sawo piningu užmokėtu už kitus waisius tu žia-miu iwezti i Lietuwa. Wienok taip, kaip szendien pas mus yra, žuwies netik dėl iszwezimo, ale ir dėl sawo reikalu

neturime. Lietuwa pati szendien dėl sawias gabena žuwis-nog Pinsku, isz Wolgos ir Dono arba ir isz swetimiu žiamiu. Ažerus naudoja peisuotas žydelis randauninkas, dėl kurio wientikiu mažesniuose mėstuose ka tik u tenka stintos arba lydeku ant szabo. Teisybė garbingas yra Traku ažeras sawo starkeis ir Augustawos sielawomis, kurias siunczia netik in Wilniu ar Warszawa, ale ir tolaus i Petersburga ir Makswa. Kožnas wienok wiedras turi sawo dugna, ir czionai taip jau prie wieno tiktai gaudymo turtai tu musu wandeniu iszsi-sems, jei auginima žuwiu nės nepradės. Auginimas žu-wiu tai dalis labai naudinga ukės. Kaip iszrokuoja mokin-tas musu wiengentis, žiniunas žuwininkas pažystamas tarp mokytu wisame swėte, Girdwainis, iszmingingas auginimas žuwiu atnesza kasmet naudos 50 procentu no iszduoto kapi-toło. Rokunda Girdwainio patwirtina ir ukininkai Szlezi-jos, kur tie ažerai, kurie pirma, prie gamtos auginimo žmo-niu, duodawo naudos 300, daugiausei 500 dorėlu, szendien prie moksliszko auginimo tie patys wandenis atnesza nau-dos augintojams 4-5000 dorėlu kasmet. Kitos tautos neuž-mirszta nei jokios dalies ukės, kokia tiktai galėdama atnesz-ti jai nauda pakeltu ir turtybe wisos tautos. Wyresnybė Prusu supranta nauda isz žuwininkystės; dėlto ir irengė katedra ichtyologijos arba mokslo apie žuwis Karalawcziaus universitėte, no kurio tai laiko ir tuojau pasikėlė piscikul-tura arba auginimas žuwiu taip pamarius rytiniu Prusu kaip ir widuryje skryczio. Pora metu atgal Berlyne buwo wisam swėtui žinoma paroda. Tokia jau paroda irengė už-pernai anglai Londone. Kaip ant swėto rupinasi tautos ape-pakėlima žwejojimo [nės žwejojimas maitina milijonus swė-to], kaip moksliszka dirba piscikulturoje, iszreiszkia dėl parodos Londono iszduota knyga Westwordo, Bibliotėca Pis-catoria, kurioje surinkti iszreiszkimai 2148 paraszu knygu apie auginima žuwiu. Zinoma, kad lietuwininku tame ju skaitluje nėra, nės ju nėkada ir nebuwo. Ziamaitis Gird-wainis mokintas žuwininkas pas mus no senei be reikalo jieszko medegiszkos pagelbos dėl iwedimo auginimo žuwiu ažeruose žiamai ziu. Jisai ir rengėsi iwesti Warszawoje žu-wini muzėju toki, kaip bitinis jau esantis, su mokslawiete. Kodėi ne Wilniuje ar Kaune? suprantame, nės nelaukia di-delo ružeszio apie ta moksła tarp sawo wiengencziu. Jei irengs žuwine mokslawiete, mės ir nelabai laukiame, idant-joje daug lietuwiu sutiktumėme, nės matome bitinėje mok-slawietėje, kaip lietuwei supranta sawo pacziu reikalus, no-rint, kaip mums rodosi, jei ne patys tėwai, tai kožnas wals-cziaz galėtu siustiti sawo piningus po wiena waika dėl isz-mokinimo bitininkystės ar žuwininkystės, kuris pabaigias moksła i sugryžias pas sawuosius, irengdamas tas dalis uk-ės ir mokindamas nemokancius walszczionis isz to turtus sau didinti, tuomi pacziu su žydiszku procentu sugražintu walscziau iszduotus už jo moksła piningus. Ei brelei lietu-wei walszczionis! ar jums netaip tas dalykas rodosi? — ban-dykite, o patys pamatysite, kad lengwesnis bus gyvenimas su didesneis turtais. Mokslas wieno waiko ne taip daug isz-nesza Warszawoje, per metus apie 250 rublu, o gal ir ma-žiaus, tiek rodosi isz walszcziaus surinkti butu galima. Ing bitine mokslawiete priima mokancius skaityti ir raszyti ge-rai lenkiszka, moksłas traukiasi per du metu, mokina au-ginima bicziu, daryma pagerintu szios galdynės awilu ir au-ginima žolu ir medziu (sodininkystės) reikalingu dėl bicziu; taipogi pradini supratima zoologijos (labiausei jos dali ento-mologija) ir botanikos. Kaszin ar ta dalis mokslo nebutu naudingesnė, jei ne dėl iszsimokinusiu, tai dėl Lietuwos, ne kaip dwasiszkos seminarijos, nors kuningiszkas moksłas trissyk, o gal ir daugiaus tiek kasztuoja, o lietuwei ing ji sawo waikus par force stumia. Suprantame reikalinguma

kuningu lietuwiu, ale suprantame lygei, kad mums ne wien tiktai kuningai lietuwei reikalingi, koku isz Lietuwiu ir taip matome ne tiktai Lietuwoje, ale ir wisuose krasztuos lenku ziames, tolimoje Maskolijoje ir kitur, — tie Lietuwai naudos neatnesza.

Sunki mus gedita kitos tautos supratimu sawo reikalu. Kur pazurime, wisur mokslininkai dirba del pakelimo ar tautiskas szlowes ar turtu. Moksliszka akademijsa Prancuzijos isziuntė isz sawo sanariu mokyta propesoriu Boudon Brandely del isztyrimo wietu, kur ziameziugus gauda arkipelage (salyne) Tahiti, ne no senei priemusio Prancuzijos priedanga, nors yra toli no Prancuzijos apie 10.000 lieux (mylu). Tuojau po atwaziawimo ing wietu propesorius suorganizawojo gandyma ziameziuginiu dēziu, per ka pakelė nauda gaudanciu gywentuju wienos tiktai salos Ota-hiti no 250 iki 800 tukstanciu. Pagal jo iszrokawima, po keletai metu, kada iwas moksliszka auginima ziameziuginiu minksztagywiu (molusku), kada gywentojei iszmoks juos patys auginti, ta nauda turēs trigubai pasikelti. Salos Tahiti — tai ne Prancuzija, ju gywentojei Kanakai — tai ne prancuzai, tiktai priemė apginkla Prancuzijos, o jiems prancuzai tiek gero downajo, kada mēs nenorime nei suwienytais piningais walscziu waikus sawo wiengencziu siusti i moksta del pakelimo musu tautiskas ukės. Nesakau, jog mēs galētumėme ziameziugus auginti, nēs neturime kur, nors Baltijos jurės siekia musu rubeziu, ale wanduo tu juriu nera taip surus, kaip minksztagywei reikalauja, o ir szilumos reikalingos neturi; priwesdamas ta paweiksła noriu tik parodyti, kad prie gero noro ir mokslo reikia mums ir galimai pakelti sawo uzdarbi ir turtus, nors tuose dalykuose kuriuos iwesti yra galima. Daugume dalu ukės pas mus galimu taip jau Prancuzija yra mums paweiksli. Prancuzijai dalys ukės pas mus užmirsztos didele atnesza nauda: no auginimo wisztu ir prekios kiauszinu, kuriu i wiena tiktai Anglija kasmet siunczia 700.000.000, turi 404.000.000 franku naudos; isz auginimo žasu 86.000.000 fr.; kurku 54.000.000; penterku 31.000.000 fr.; ancziu 24.000.000 fr.; taigi isz auginimo paukszcziu turtai prancuzi kasmet pasididina ant 600.000.000 franku arba tiek, kiek wisos Lietuwas iszdarbysta wisu dalu ukės iszesza. Czionai nesirokuoja dar nau da isz plunksnu, isz kuriu, kaip sparniniu, pas mus metamu i mēszla kaipo nenaudingo po iwēdimui del raszymo plieniniu plunksnu, prancuzai dirbtuwēse audžia geriausia gelumbe. Wisztincios tik Paryžiaus draugystės, su perėjimo maszinomis, atnesza per metus sawo sanariams 12.000.000 franku. Apigardoje mēsto Bordeaux ukininkai žasininkai augina tiasei žasis penėdami taip, idant tik kepenis žasu augtu, isz kuriu dirba taip wadinamus ipatis, o tuos siunczia i wisus swēto krasztus parduodami brangei. Warszawoje užswara [1/2 kilgr.] moka no 1 iki 1 1/2 rublo. Taip elgiasi prancuzai, nors jie nei žiamēs tiek neturi, kiek kožnas lietuwis ukininkas, nors auginimas ir užmokesnis už darba yra brangiau mokamas kaip tarp musu, nors jawu patys neturi tiek, kiek reikia. Geruose metuose del sawo pacziu reikalu turi pirkti 8.000.000 hektolitru kwiecziu del duonos, nēs naminēs iszdarbystos neužtenka. — Pamariuose, pradedant no mēsto Nantes iki Cherbourg'ui negilose wietose [plages] augina marinius sliokus, taip pat labai brangei perkamus. Tie sliukai pirma buwo ir Baltijos jurėje, wienok kadangi wanduo stojosi ne taip surus, jie isz czion isziskraustė, o gal iszmirė, kad nebuwo mokancziu juos auginti. — Prancuzijoje yra Aklimatizacijos draugystė isz mokintu žmoniu sudėta, su mokslawiete prie Jardin d'Acimatization Paryziuje, kuri wisokius paukszczius, žwērius, žolēs, wai singus ir naudingus medzius kur nors ant swēto esanczius stengiasi sawo žiamėje prijaukinti. Ta draugystė iszduoda sawo laikrasztį, kuriame apgarsina iszeiga sawo tyrinėjimu ir tardymu. Ta draugystė ir wyresnybė Prancuzijos turi 12 mariniu stoweniū ir laboratoriju del tyrinėjimo auginimo marinaru žwēriū, žuwiu ir tt. Tolaus bus.

Apie AUGINIMA.
Raszdas J. S. Kuokszcio.
[Tęsa].

Wisai žino, kad wurai kožname amate prieszinasi prileidimui moteriszkuju i darba, jie nesyki darė dēlo streikus ir Legislatūra nesyki iszleidė istatymus prieszingus moteriszkuju darbams. Kožnas wyras žiuri i sawo ipatinga darba kaip i wyro monopoli, o kad ten nori isigauti moteriszkę, tai ja siunczia i kitas szakas, kur jai nekaitaip eina. Juk ir socialistai anksciaus, o ir szendien stato Wokietijoje reikalawima toki, kad butu sumažintas moteriszkas darbas. Prieg iam kožnas mislyjo, kad moteriszkę turi buti asstum. ta tik no tos darbu szakos, kur jis duona pēno, o i kitas ji tegul eina. O tikrai teisybiszka prieszstis, kuri wisus wyrus darė prieszininkais moteriszkam darbui, o kuria atwirai pasakyti kožnas gedyjosi, buwo ir yra baimė lenktyniu, konkurrencijos. Ažuot tai iszpažinti jie priduria szimtus wējiszkų prieszscziu, kuriu dēljie eina priesz moteriszka darba. Tokiu prieszscziu butu galima daugybė prirokuoti, bet asz czia pridursiu kelata istabiu paikumū, o kitasper didelė mokintuma. Bet dar prikergiu tai, kad wurai paduoda

prieszstis prieszingas moteriszkam darbui taip, kaip kad ju wadowu butu tik gerumas moteriszkuju, bet ne ana baimė lenktyniu kowoje už buwi.

Paikciausia ir juokingiausia prieszstis, kuria nesenei socialistiskas delegatas Saiman Berlyne apgarsino susirinkime darbininku, yra ta, kad moters 'neidamos i darbwietekuriose dirba wurai, taps paleistuwėmis, nupuls doriszkais. Kaip tai yra graži wyriszka logika! Taigi moteriszkės, doros ir skaisezios, kad eina i namus, kur wurai dirba, tuomj pasidaro nepadoriomis. Bet kas jas ten daro nepadoriomis? Juk regimai wurai, nēs moters buwo dorios, iki nebuwo nuėjusios i anuos darbo namus. O wienok tai tik gobus melawimas! Jeigu wurai nesidaro nepadoreis eidami i moteriszkuju susirinkimus ir draugystes, taip pat ir moters neei na nepadoryn per tai, kad jos už alga dirba drauge su wyriszkeis. Antrapus wyrams taip sznekantiems nerupi dorumas moteriszkuju, jie tik bijosi lenktyniu, nors pakiesz pokakiu doruma.

Taip pat yra ir su taja prieszstimi, kuria wurai paduoda priesz isibrowimo moteriszko darbo i tas szakas, kur dirbo patuolaik tikiai wurai, sakydami, kad tas darbas naikinawsweikata moteriszkes. Gailu berots, kad musu pramonėje randame daug daug darbu, kurie ardo sweikata darbininko ir anksti pribaignia gywemma sunkeis kentėjimais; taigi yra darbai, kurie palengwa darbininka marina. Asz czia apie tai nenoriu sznekėti, kadaulinkinė toisingoji draugija tokius darbus taip sutaikins, kad jie sweikatai nebus paojingi, wis lygu ar ten wurai ar moteriszkes dirbs; asz tik noriu czia parodyti tai, jog moteriszkę per tai, kad jai prigimi mas suteikė moteriszka kuna, negreicziaus sukruzsza kankioje itekmėje sweikatai paojingame amate kaip kad wurai, norint wyrus sakome esant stipresne lytimi. Tarp darytoju zigaru mēs randame tiek pat džiowa sergancziu wyrū kaip ir moterū; taip pat yra tarp siuwēju. Ilgai pasilenkus sēdint gauna wurai kaip ir moteriszkes ilinka krutine; troszkus, dulkėtās oras taip pat daro wura iszblyszkusiu ir bekraujingu kaip ir moteriszke ir tt.

Wieniausia iszmintingesnė prieszstis, paduodamapriesz isitaisyma moteriszku i darbus patuolaik atliekan wien tiktai wyrū, tai, kad moteriszkas darbas yra prascziaus apmokamas ne kad darbas wyrū. Kada dirbs moteriszkes su wrais wiename bute, ir 'darbo dawējas' moteriszkes tiek pat ir taip pat gerai dirbanczioms kaip ir wurai užmokēs tik puse tiek, o gal treczdali ar keturdali to, kiek jis turi duoti wrams, tai palengwa jis wisus wyrus atleis no darbo o palaikys wien tik moieriszkasias, arba wurai turēs taip pat pigei dirbti kaip ir moters. Szi prieszstis galētu mus klausime apie moteriszka darba gasdinti; bet ir ta prieszstis pragaisza, kada mēs pasinszkiname tai, del ko moteriszkosios turi dirbti pigiaus ne kad wurai. Nereikia prieszsties pigumo moteriszko darbo jieszkoti tame, kad moteriszkes buk dirbanczioms prascziaus ir mažiaus ne kad wurai, bet tame, kad no moterū yra atimtos tiesos, kad jos yra prispaustos wyro, polytikiszka i wergais, už tai neigi tiek werczius netur kiek wurai, o per tai ir už darba gauna mažesne alga. Už taigi mēs wisi mylintieji teisybe kalinkiamė wisiems, kad už lygu darba priguli wrams ir moterims lygi alga.

Kiti užmetinėja moteriszkes, buk jos negali buti lygios darbe su wyriszkeis dēlo, kad jos liežuwis iszneszija, yra pawyduonės ir jautrios, ir mėgia pasuweilauti. Taip szneka wyriszkei užmirszdami, jog jie patys mėgis nemažiaus pluszkauti, kitus apsznekėti, o jau apie meile kagi besakyti? Ar daug wyrū rasime nesmalszcziu ir negobiū meilės ir nepasinaudojancziu mažiausi praguma del nuskriaudimo moteriszkuju?

Tiek pat wertybės turi ir ana pasaka apie tai, buk moteriszkosios wisatinai daug laiko gaiszina nusiduodamos, jog serga, ar ir isz tiesu sirgdamos. O asz sakau: ar daug mēs rasime wyrū, kurie polytikiszkuose ginczuose ir kowose nepaleidė ant wėjo daug daug darbu dienu; o prieg tam katras wyras prie stiklo alaus ar prie kazyru nesuwartoja wētuo naktis? o po budrome ir gerynėse perleistos nakties pareina wisiems žinomos pagirios, ans teisingai wokiecziu wadinamas Katzenjammer, kurs trukdo wyriszki pildyme netik alginēs, bet ir naminēs tarnystės. Sakykite, kur rasite wyriszkius galinczius pasigirti tuomi, kad jie neužmusza laika, kad jie neprazduo dienu dienas; radia tokius wyriszkius jau potam galēsite daryti tolygia priekabe moteriszkomsioms.

Girdisi wēl zaunos, kad wietoje wieno wyriszkie ēsa reikalawa dwiejū moeriszku tarnu, ir ēsa beweik negalima didelēse darbwietēse perkelti moteriszke, prisiėjus roikalui, isz wieno daigto i kita — ir tai wis dēl lyties skirtumo! Juk ir juokas ima tokios sznekos besiklausant; mislytum, kad wyriszkiems ju wyriszki barszkołai wisas paines darbuose iszdido ir gēbsnumus suteikia! Gana jau tai yra dailu ir iszmintinga! — Taip pat moteriszkes lytis neleidžianti pildyti nekurius darbus, ir tarp tokiu darbu patuolaik nekūr neskaicziau nawatnesnio, kaip koki paduola wokiszkoj 'New Yorker Staats-Zeitung' 5 d. rugsėjo 1885 m. raszte isz Waszingtono mēsto apie moteriszkuju tarnyste. Czia paduodu iszrasza iszguldyta žodis i žodi: „Pacziame isidirbime wyresnysis gali sawo padonam, arba samdininkas sawo

sandarbininkui pasakyti: 'pasilipk greitai ant kopėtelu ipaduok man isztislnius popėrlapius!' O jeigu czia bus tar nu moteriszke, ar jis pats sawo darba pertraukias turi tapadaryti, arba suskambinti warpeli szaukdamas pasiuntini, kurs ta darba atliktu". Regimai czia raszytojas ar nepripazysta moteriszkomis greitumo irsumatumo, ar wēl taria, jog sijonas trikina užlipti ant kopėtelu del nuēmimo popėru no lentynos: man padosi, kad reikint moters nesigailētu sawo sijona apmainyti ant keliniu, nēs joms turi buti brangintinesnė ne kad ju aptaisas. — Matote, kokiū tai juokus ne prasimano tie musu moteriszkiu skriaustojai ir žudytojai! Argi tai turi tie žmonēs galwoje sweika prota?...

XVI.

Asz augscziaus sakiau, kad ir mokintos prieszstis yra paduodamos priesz moteriszkaji darba. Paduodu czia wienatame daigte labai szneku atsitikima. Bostono mēste gywena gana garsus daktaras, prof. Clark'as, kurs paraszė kninga patardamas moteriszkes tolintiesi no mokslu, nēs jos negalēsinczius stengti priesz wyrus nei laike mokinimos nei paskui galēsinczius atstowėti lenktynes su wrais pildydamos sawo paszaukima; taigi wyriszki studentai jas perieisia žiniuose, o praktikoje kaip daktarkos, adwokatai ir tt. jos turinczius didele paine per sawo apgimima. Ta kninga pirm 10 metu pasirodydama padarė dideli sujudima, labiausei dēlo, kad prof. Clark'as buwo itekmingu žmogumi medicinoje. Isz tos prieszsties Yalēs uniwersitėtas (Yale College) prižadėjo užmokesni už geriausi weikala tame klausime, nuskirdamas 5 propesorius medicinos, kuriu wardai moksle yra žinomi i sudzias. Tame tai klausime ar moteriszkes del sawo lengwesniu smagenu, del kitoniszkaipadarytos krutinės ir del daug kitu kwizijologiszku ipatybiu, priderincziu moteriszkes, yra trikinamos atsiduoti augsttesniems mokslams ir pildyti su pasisekimu mokinta amata, buwo atsiusta daugiaus ne kad 40 storesniu ir smulkesniu weikalu. Sudzios dēl ju permėginimo praleidė kelis mėnesius ir ant galo pripazino pirma premija wienū balšu placziam weikalui, kuriame buwo moksliszka iszrodyta, jog sanprotawimai prof. Clark'o yra klaidingi, ir pasakyta, kad moters gali su tokiu pat pasisekimu kaip kad wurai atsiduoti moksliszkiems tyrinėjimams. Ir po to atidarė woka, kuriame buwo wardas ir prawardė raszytojo, toi wisi galwas kraipė girdėdami, kad tai buwo daktarka Marija Putnam Jacobi isz Naujo Jorko. Ar galima buwo laukti žibensnios pargalės! Tarp 40 mokintu daktaru randasi žmona, kuri juk pagal misli Clark'o negalėjo buti gėbsni-prie augsttesniu mokslu, o wienok gawo pirma premija! Tolaus bus.

Gromatu isz Prusu Lietuwas.

Garbingieji lietuwininkai naujame swēte! Jus wos manyte numanote, koki džiaugsmas kas sykis Lietuwiszka-Balsas i musu rankas atējas padaro! Dirbkite, procewokite, triuskite Lietuwai ant gero; ir mēs dirbame, procewujame, triusame. Suwientomis sylomis ir darbu be pēno! Tuomi keli eidami daug atsioksime.

Jusu nekās nepersėkinėja, neužkabineja, neužgaudloja jus galite be baimės miegoti; mēs tēwynėje nei naktyje ne gauname pailsio, ir tada turime persekinėjimu bijoti no bailsiu budelberniu. Maskolijoje nors jau nedangstosi, kad mus persekinėja, ale Prusuose zokanu apsidengia kankina. Ir dabar nesenei pakutawojo wienas musu szauiniuju rasztininku ir tēwynainiu už tai, kad teisybe pasakė, kad su džioms, penėtiems bediewiams, iszmetinėjo ju pasileidima; Prusuose jei matai sudzia karcziamoje geriant, o žmones pulkais laukiant jo perkreiptos tiesadarystės, jei sudzia tawia „dummer Litauer" pawadina, tai idant tylėk, idant nekām tai neapskolbk; szcep esi propuolas, tawia neatleistinai tamsincyzion istumia apdumoti, ar bėra walė teisybe sakyti. Prokuratorius anoje neteisybės prowoje priesz musu rasztininka sudzias augstz debesiu iszkelė, jupaleistuwystes, begėdystes szwentomis ir neužgaunamomis padarė. Sudzia, garbėje ižeistasis' wiska prisipažysta, kas apie ji nekuriame kalendoriuje paraszta, stowi nei apskunztasis po sudziū akiu, ale žydpalaikis prokuratorius trūdumas gera snuki teisina kiek istengdamas ir perkreipia besmageniu teisadariu galwas, kad sziejie apkwaila jam pritardrmi sudzia atkaltina, o teisybe sakisyji prasudyjo....

Sunkios musu dienos; jau kartais pradėdi abejoti, ar su geru begalēsime ka isztaisyti, ar su geru beigsime žmogiszkasias tiesas, kurias kiekwiena giminė turi, tik mums atėmia nenori atiduoti... Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo! Tedrebie tadā musu prieszininkai! Musu syłos, musu meilė i tēwyne, i prigimtaja kalba auga su auganczija priespauda. Siulas tempiasi; kad galūtina insitempias pertruks, tada jau nebebus laiko prieszininkams gerintiesi. Ne mēs wieni taip spaudžiami waitojamė. Ne wien sziaurėje ir rytuose ir pietuose ir wakaruose po tuomi baisinoju jungu stena, ir žiamēs widuryje atsiliepia balsai apie wokiecziu priespaudas.

Jusu padėjimas, brolei Amerikoje, su wisu kitoks; jus jau wienybe laikydami ēsate nepergalimi, stiprus; rasi ateis walanda, kad ir jus, ten naujojoje Lietuwoje gywendami,

mus g
B
draug
jiems
Tilžėj
draug
mi pa
neigal
augin
žin ar
judėji
S
gero s
Negar
gawin
žiami
ir pat
dingu
lime
S
nepai
I
1.
apmis
tiko,
prieža
waldž
nusik
tik lie
rasztu
szend
eina,
lydam
mis w
bas ei
miau,
szend
Diewu
Lietu
eina i
rimo.
po tei
žinon
kad n
balno
susip
susir
ir kas
mus,
ka su
tuwir
sawo
se wi
kada
tuwe
parei
Woki
yra d
mus
skolū
bern
raszo
wicz
eina
nam
želo
yra i
dawi
wely
dawi
ta, t
saky
wisz
mis.
po Z
nēs j
žiau
szita
knin
nėja
ra re
pard
knir
dėta
tyti,
apie
sieit
nori

mus galėsime suselpti.

Byrutės draugystei isikurus wokiszkoji „Liet. rasztu draugystė“ pradėjo spardyti ir ją purvais apdrabstyti; ale jiems snukis tapė atrauktas, kad nei ampt nebeapasakė. Tilžeje wisokiu budu wokietpalaikė knisa, nori Byrutės draugyste pargriauti, bando jos sueigas gaiszinti, samdydami pasileidusius walkatas. Tai jiems neigarbės nei naudos neigabens. Neapykanta sėdami neapykanta ir kerszta užsiangins tarp dweju gencziu. — Laikraszczei wokiecziu kas zin ar ko pabugiu, apie musu reikalus, musu kilima, musu judėjima tyli lyg užkeinti. Turi buti kas-žin ko prisibijo...

Sunkios dienos lietuwininkams besidarbuojantiems dėl gero sawo tamsinju brolu. Persekinėjimai isz wisu szalu. Negana, kad waldžia persekinėja matydama jog žmonės gawia apszwietima nebeduos sawia gywuoliszku budu nužiaminti, nebeduos sawia kancziuku ir kardu kankinti; ale ir patys brolei kartais nenori musu iszpažinti, musu szirdingu noru, wadina mus suklydėleis. Rods jiems tai negalime už pikta prirokuoti, nės neiszmano, ka daro.

Sweikindamas sawo brolus naujoje Lietuwoje meldžiu nepailsti pradėtame tewyniszka darbe.

Insrutyje, rugsėjo mėnesyje 1885 m. Szimkaitis.

Isz Lietuwas.

1. Asz pirma skaicziau maskolus už prietelus nesyki apmislydamas, jog senowėje maskolei su lietuwininkais sutiško, kodėl gi dabar nesutikti? O wa kaip iszeina... Isz priezasties lenku mės su lenkais papuolėme po maskolu waldžia, o jie nežiurėdami ant lenku, kurie priesz juos esu nusikaltia, nės paudžia lenku, nės wis slawiszkas kraujas, tik lietuwiu užgauna d.džia plėga, nepawelydami sawo rasztu turėti. Kodėl taip?.. Rasi, kad lietuwei buvo ir szendien yra maskolams prieteleis. Mat ant swėto kaip iszeina, kad už gera piktu žmoka. Maskolei mislyja nepawelydami spaudinti lietuwiszkas kningas lotyniszkomis litaromis weikiaus lietuwininkus apmaskolinia. O tasai ju darbas eis per nek, jiems daugiau blogo atnesz. Juk kad pirmiau, kada Lietuwa miegojo, rasi butu ir buwia kas, o szendie szitai daryti nelaiakas: jau Lietuwa atgijo, dėku; Diewui... Turime gana rasztininku, tewynainiu, glėbėju Lietuwas, yra kam gawinti lietuwiszka dwase; nekurię per eina ir rasztininkus maskoliszkas. Isz maskolu tik pasigyrimo juokai: jie kalba, kad wiska gerai daro ir supranta, o po teisybei jie menkai ka iszmano; tik žiurėkime. Gerai žinome, jog XVIII amžyje lietuwininkai taip buvo užmigia kad neatskyrė gera no blogo; tais kartais jei lietuwi pasibalnojei, ant jo ir nujojei. Kad tada maskolei szita butu susipratia, o taip daria, teisybė butu lietuwininkai su jeis susimaskolinia. O szendie lietuwei pažysta, kas yra geru ir kas blogu, kiekwienas szirdyje turi tewyniszkus pajautimus, todėl nėko nebus. Tad aiszku, kad maskolei menkai ka supranta ir nedaug ka gerai daro. Szendien koznas lietuwininkas yra teisingai neprietelu maskolau ir kreipia aki sawo i Wokietija. O kaipo lietuwiu musu kampo ir Prusnose wienas yra kraujas, jie tikri brolei, taipo ir turi jie nors kada sueiti i wienybe ir buti po wiena waldžia. Prusu lietuwei turėdami szirdyje didi sopuli — žinoma tas sopulys pareina isz to, kad maskolei spaudžia lietuwiu — praszo Wokietijos, kad ju brolus no maskolau iszwalnytu. Mums yra didi plėga, kad esame iszkrikinti. Isz Wokietijos pas mus pareina lietuwiszkos kningos ir apszwietimas, kuri maskolus stengiasi isznaikinti. Tik žiurėkite, ka Suwalku gubernatorius 15 [3] d. gegužio 1884 m. po No 2976 wisatinai raszo Rėdybos Wyresninkams; „P. Wyresninkui N.N. pawieczio: Man per žinias prasineszė, kad tamistos pawietyje eina pardawinėjimai lietuwiszku kningu prieszingai wisatinam parėdkui p. Minystro Sawijos Triusu no 24 (12) d. birželio 1881 m. po No 2783; isz didesnės pusės tas peržengimas yra pardawime; taip prekikai wadinami karabelninkais pardawinėja kningas, labians szwentas, neturėdami ant to pawelyjimo no Rėdybos wyresnybės, tik jie spiriasi, kad pardawimas kningu yra wainas pagal mažmožiū prekytės raszta, todėl isz ju pusės sziamė laike pasirodė prekyboje neapsakytas daugumas kningu labiaus nobažnu ir abecėlu lietuwiszku liežuwiu spausdintu lenkiszka žotyniszkomis raidėmis. Jos yra parodytos iszdawimo 1863 m. Wilniuje Juozapo Zawadzkiu, prieg tam tos knygos yra musu apgawimu, nės ju sziamė laike pasiduoda i szia szali isz anapus rubežiaus tai yra Prusu kantrabandos kėlu. Praneszdamas a ie szitai prisakau tamistai iszkrestī wisas pawietyje esanzias kningynes, o taipgi kromininkus ir karabelninkus pardawinėjančius szwentknyges, o kad pasirodys, jog pas juos nė ra raszto no Rėdybos wyresnybės pawelyjančio pardawima pardawima kningu neszojime arba kromuose, o dar tokios kningos pasirodys tame liežuwyje, dėl kurio cenzura nepadėta, tai tas kningas, kokios jos nebutu, atimti ir supeczėtyti, o apie darba kaltininku surasztyti protokola, o potam apie tas kningas wiska praneszti man, ir su kaltininkais apsieiti pagal istatymus“. Czia matome aiszkei, jog maskolei nori lietuwiu iszwaryti isz maldu ir mokslo. Berteszka.

2. Jan ir Liepojaus meste tarp mokintiniu lietuwinin

ku paputė nauja, lietuwiszkoji dwasė; kuomet pernai budawo mokintojas kuri pawadins: „tu lietuwi“, tai ans gėdydawosi, o dabar atsako: „teisybe kalbi asz esmi tikras lietuwininkas“. Tokia atmaina padarė ne kas kitas kaip tik tai rasztu spausdinami lietuwiszkoje kalboje ir dwasioje.

Dabar Szauluose Kauno rėdyboje suspandimas didelis yra waiku einancziu i mokslus. Ten yra iki 600 taip wadinamu szwedu, mokintiniu wainose gaspadose; dabar dėl ju pataisė wyresnybines gaspadas, ir uždraudė gywenti wainai kwatėrose. Tie tai mokintinei turi mokėti sawo mokintojui, guwernoriui, 10 rublu ant mėnesio, iki istoja i gimnazija arba susilaukia 15 metu; o senesnius gena namon isz mēsto, ir nei wienas neturi walės mokintiesi, kitaip bus sudytas! Yra baisu ir pamislyti apie toki nežmoniszka prispaudima. Wienok mės lietuwininkai nenulustame su wisu dėl to, nės dabar jau galime pasimokinti wienas no kito. Bet dar ir to wisu negana. Direktorius gimnazijos prisakė kuningui kapelonui pramanyti kokias ten maaldas gudiszkoje kalboje, kurias mokintinei turėtu kalbėti bažnyceioje; bet kapelonas atsaisakė tai iszpildyti, nors už neiszpildyma to reikalawimo jam zadėta kora.

Rugpjuties mėnesyje buwan Zaslū mēstelyje Wilniaus rėdyboje. Tenai man pasirupinant apie reikalus Lietuwas pradėjo žmonės sakyti, kad dabar walczians rasztininkai praszo walczionu, idant koznas atnesztu iszraszias kas ka moka, ar oracija kokia ar dainas; esnas isz Petropilės prisakymas, idant isz kožno walcziaus priduota butu wisoku lietuwiszku pasaku; bet negalėjau sužinoti, kas ten ir su kokia misliu prisakė.

Musu Lietuwoje waisius žiamės yra geras; tiktai dabar kaip buwo lietus labai tankus, tai pradėjo bulwės puti.

Ant Liepojinio geležinkelio nėra dabar su wisu teisybės o didelis apsedimas žydu: dabar direktorius yra žydas ir wisu revizorei žyda; o musu gerus brolus slūžjanczius spaudžia isz wisu pusiu, ka tiktai gali iszsimaitinti su sawo szeimyna, o apie pagerinima sawo gywenimo nei mislies nėra.

Spandžia szirdi tokie ir tolygus atsitikimai musu tewynėje. Glauksitėsi, brolei, i wienybe, kad nors jus wainoje žiamėje sutaisytumėte lietuwiszka laiminga židinėli, aplink kuri wisu lietuwininkai susirinkia galėtu apie sawo reikalus iszmintingai ir wainai pasisznekėti. Mės czia tai daryti negalime dėl persekiojimu wyriausybes. Kp.

SZWIESA.

Szwiesos szaltenei. Ka mės szwiesa wadiname, tai tas yra wisiems žinoma. Mums užteks priminti tiktai nekurius szwiesos szaltenius, kaip tai saulė, žwaigždės, žaibas, uždegta ugnis arba žwakė. Mės czia nėko nepasakėme apie mėnesi, nės jis pats isz sawias neiszleidžia szwiesos spindulu, ir jeigu jis yra matomas, tai tiktai dėlto, jog iki musu atmusza szwiesos spindulus no saulės apturėtus. Jus žinote, jog saulė be jokio palyginimo duoda daugiau szwiesos ne kad kiti paminėti szaltenei. Dėl palyginimo spēkos szwietimo paminėtu daigtu užteks pasakyti, jog dėl apturėjimo szwiesos saulės reiktu, idant ant dangaus butu 800 tukstanzciu mėnesiu laike pilnaicziu, ir jog szwiesa szwiesianisus ant dangaus žwaigždės, Syrijaus, yra 6 milijonus kartu mažesnė už szwiesa saulės.

Szwiesos iszsiplatinimas. Szwiesa kaip ir spinduluojanti sziluma iszsiplatina tuszcziose wietose, wietose dūjomis pripildytose, wandyje ir kituose daigtuose. Oras geriausai szwiesa perleidžia, nekurięgi kieti daigtai, kaip medžei, naugės ir žiamės jo wisiszka neperleidžia. Wienok tai pasilieka teisybė, kolek paminėti daigtai yra gana stori, nės yra patirta, jog didžei plona aukso blėtelė taip pat szwiesa perleidžia.

Wisuose tuose daigtuose szwiesa platindamasi pasituri tiesios tēkmės. Ta aiszkei mės galime matyti prisižurėdami driakai saulės spindulu, ineinancziu i wisiszka tamsia grinczia per maža skylele uždarytoje langawėrėje padaryta. Tai wiena, antra gi syki tas, kas yra matias ir insitėmyjas, kaip saulės spindulei iszeina isz wisu pusiu debesio saule wisiszka pridengusio, tas pasakys, jog tai teisybė, kad szwiesos spindulei eidami paseka tiesia tēkme arba tiesia linija.

Zinodami ta gerai suprasime, dėlko daigtai szwiesos neperleidžianti turi apszwiesta tiktai ta puse, kuri yra atgręžta szwiesos link, kita gi ju pusė yra neapszwiesta ir atsilieka szeszėlyje. Atsimindami tai, jog szwiesos spindulei seka tiesia tēkme, o taip pat atsižurėdami i padėjima tarp sawias szaltenio szwiesos ir apszwiecziamo daigto, szwiesos neperleidžiančio, galime pigei iszreiksšti atsimainyma kaip didumo taip ir padėjimo szeszėlo.

Szwiesos greitumas. Igtai buwo rokuojama, jog szwiesa isz karto iszsiplatina, tai yra drauge su tuomi, kaip ji kur norint butu uždegta, mės ja pamatome pacioje walandoje uždegimo. Saip ir isz tikro yra, jeigu mės neimsime kitu daigtu kaip tiktai ant žiamės esanzciu. Bet jeigu mės norėsimė tolaus pasikelti, tai tas jau bus neteisybė. Taip, idant saulės spindulus iki musu ateitu, reikia dėl to laiko 8 minutu ir 13 sekundu; tai yra jeigu saulė užgestu, mės to nepa-

sijustumėme, kaip tiktai iszėjus laikui no to atsitikimo, lygiam 8 minutėms ir 13 sekundu; no mėnesio iki musu szwiesos ateina lai te wienos sekundos; dėl atėjimo gi szwiesos ik musu no areziansiu žwaigždziu mažiausei reikia kelato metu Yra žwaigždės, kurioms užgesus arba prapuolus mės to ne pasigestumėmelaike treju, deszimties, dwideszimties arba laike triju deszimtu metu, mums wis iszsirodytu, jog jos tebežiba.

Isz to galime numanyti ta neaprokuojama toľuma nog musu žwaigždziu, ta be galo swėto plātuma, jeigu pasakysime, jog mokintu wyru yra isztirta, kad szwiesa laiko wienos sekundos perbėga 40.000 mylu.

Szwiesos atsimuszimas. Szwiesos spindulei, taip pat kaip ir balso ir szilumos, atsimusza no tu daigtu, ant kuriu ji puola. Tas atsimuszimas nėra wienodas: taip no daigtu, wisiszka szwiesa perleidžianciuju spindulei, galima sakyti, neatsimusza wisiszka, nės jie esti perleidžiami; daigtai mažiaus spindulu perleidžiantieji dali spindulu perleidžia ir dali ju atmusza; daigtai gi wisiszka spindulu neperleidžiantieji turi wisus tuos spindulus atmuszti. Wienok czia reikia pasakyti, jog, jeigu pawirszis daigto spindulus szwiesos atmuszanzcio nebus lygnus, palerawotas, tada tie spindulei budami newienodai wisais nelygumais atmuszti iszsisikiria i mės ju nematome; dėlto tai apie daigtus su nelygiu pawirsziu yra sakoma, jog jie praryja szwiesos spindulus. Kas yra, jeigu pawirszis daigto szwiesos neperleidžiančio bus wisiszka nupalerawotas. Tada žiburio spindulei ant jo nu puola wisu atsimusza wienodai ir tokiu budu permaininga sawo tēkme atsieks musu aki. Jeigu dabar mės pasakysime jog musu akis yra pripratusi jieszkoti szaltenio szwiesos toje tēkmėje, kurioje spindulei i ja ateina, tada tai nesunku bus suprasti, dėlko szalteni szwiesos žiurėdami ant daigto nupalerawoto mės matome kitoje wietoje ne kad jis yra isz teisybės.

Dabar už tai galėsime suprastii dėlko stowėdami pagal kraszta prudo ar azeru su labai tykiu pawirsziu mės wandyje pamatysime kaip sawia taip dangu ir aplink stowinczius medžius. Czia spindulei atsimusza no tykaus wandens pawirszio. Tolaus, isz to suprasime, dėlko sawia matome zerkole? Ten szwiesos spindulei pereidami per stikla, kurį kaip žinome juos perleidžia, sutinka palerawota pawirszi gywojo sidabro, kuriuomi stiklas yra nutrintas, ir atsimuszdami atgal ateina i musu aki, permaininga sawo pirmutinę tēkme, ir jeigu tai buwo szwiesa puolanti no musu pacziu, tai zerkole mės sawia pamatysime.

Czia mės peržiurėjome ploksczcia palerawota lentele arba zerkola, bet yra taip pat zerkolai iszlenkti i wiena arba i kita puse. Ten szwiesa atsimuszdamo ir ateidama i musu akis rodo mums daigtus, no kuriu szwiesa buwo atėjusi ant tu zerkolu, dideneis arba mažesneis, prieszais arba užpakalyje tu daigtu, ir tai wis eina kaip pagal zerkolu ilinkima taip ir pagal daigtu no ju atstoguma. Nuszweistas warinigi guzikas gali buti pridurtas czia kaipo paweikšlas tu zerkolu. Pabaiga bus.

ZINIOS.

Rumėlyjoje pasikėlė pamiszimas priesz Turkija; tas pamiszimas taip buwo tykei surengtas, kad suwienyjimas Rumėlyjos su Bulgarija iwyko wiena dieną be sugaiszinimo. Berots newisiems rumėlams patinka ta „unija“ su bulgariais daugumas ju bėga i Serbija nenorėdami stoti i waiska, wienok ir turkui tarnauti mažai kas nori.

Turkas, priesz kuri rumėlai pasikėlė, staigu dabar nesiszianszia, o rodosi welyja geruoju susitaikinti; wienok tas rumėlu pamiszimas Auropoje gali daug koszės priwirti. Jaug, lordas Salisbury ir kuningaiszktis Bismarkis sagiria suai wienyjima žieminės ir pietinės Bulgarijos, bet nori, kad turkas pasiliktu wirszininku ir gautu duoni. Serbija wel gi sawo kariauna sutraukia wisur kur, ir Austrija taipgi jau siunczia armija i Zemla ir artynlink rubežiaus Serbijos. Graikai taipgi newėpso, o skubinasi sawo žalnėrius surinkti ing daigta, ir jau pastatė i 22.000 ant rubežiaus Tessalijos. Žinoma, kad czia daug kas priguli no pasilaikymo Maskolijon ir rumėlai siunczia pas cara pasiuntinius; o ka caras darys, weikei matysime.

Pietinėje Bulgarijoje wyresnybė surinko 10 tukstanzciu žalnėriu isz sawo walės stojancziu i tarnyste, ir jie bus pastatyti Macedonijoje. Isz Rumėlijos pareina žinios, kad ten parėdkas wisiszka iszkriko.

Pareis gadyne, kad ir musu Lietuwa po Prusu ir po mēskolumi taip pat susiwiens ir tuomet didžiosios Auropos walstijos ir su mumis tegul taip pat pasielgia pripažindamos geruma musu susiwienyjimo kaip jos dabar kad daro su Rumėlyja ir Bulgarija. Tik nemiegokiamė, o bus kuomet walnybė ir wienybė Lietuwoje.

Austrijoje cėsorius szneka tapė perskaityta 26 d. rugsėjo walstijos Saime; cėsorius geidžia iwesti ponewalini tarnawima kožno wiėno armijoje czėse karės, per ka Austrija su kitomis walstijomis susilygysianti. O taip Austrijos prietikis prie kitu žiamiu esas szirdingas ir draugiszkos. Ir gi didžiosios walstijos Auropos mislyjanczius, kad tykumas

turi buti išlaikytas.

Wokietija jau rodosi su Szpanija susigerino dėl Karolyniniu sątu. Kuningaiktis Bismarkis žada weikei apgarinti sutartuwas, ir nenori, idant popėzius kiztuosi i tan gincza; jis popėziui nusiuntė padėkawone už jo rupestinguma apie likima Karolyniniu sątu.

Prancuzijoje dabar eina skyrimai i parlamenta. Yra izrinkta 81 departamente 165 konzerwatywai ir 141 republikonas. Konzerwatywai dauginasi szi syki parlamente sako dėlto, kad republikonai no sawias dauguma gywentu atstumia per isibridima i waina Tonquine Azijoje, per wawone priesz kuningija ir per bloga pasielgima su wryiausybėmis. Waldytojei laikraszcz o 'Gaulois' 5 d. spalū apžiebė langus sawo rėdytės su paraszais, 175 konzerwatywai yra izsrintki! tegywuoja Prancuzija!'. Susibėgo pulkai žmoniū, langus izsdaužė, o rėdytoja Meyer'i, kurs norėjo izsiveržti iz rėdytės laukan priesz patarme palicijos, palicija suėmė. Palicijasusidrutinusi mynia žmoniū izswarzinėjo. Rodosi, kad posziū skyrimu Clemenceau igys labai didelē swarbuma, kadangi be jo nebėra mislytinis republikizskas waldymas. Konzerwatywu pergale birža priėmė nemaloningai, nės nužiamėjo bėganti wertybė prancuzizsku piningu, dėlto kad ta pergale nepaguodžianti reikalus susėdēs Wokietijos.

Suwienuotos Walstijos. I Cincinnati 5 ir 6 d. spalinio mėnesio socijalistu delegatai susirinkia snekėjo apie sawo darbu programa, pritarė iwedimui 8adyninio darbu czėso no 1 d. gegužio kitu metu (dėl tos mislies praplatinimo jie žada izsduoti fam tikra kninga), ant galo dėl padouginimo skaitlaus socijalistu jie rengiasi užpraszyti iz Wokietijos garsius wadōwus socijalistu Bėbeli ir Lybknechta, idant tie kelaudami no mēsto i mēsta darbininkus kusztintu sawo snekomis. I ta susirinkima atsiuntė ir motėru socijaliztiska draugystė iz Naujo Jorko raszta, kuriame jos pritaria sutrumpinimui darbu czėso, geidžia platinimo socijalizmo per nauja laikraszti anglizskoje kalboje, reikalauja lygios algos mokėjimo su alga wyrū prie lygaus padirbto darbo; ant galo reikalauja, idant butu sutwertas galėjimas žmonizsko auginimo waiku, kurie szendiek dar neprazydia o jau dirbtuwsė tūri wysti! Regime, jog tarp kitu giminiu moters kruta, mislyja — o musu lietuwininkės snaudžia, nekur ju negirdime, o jos ir i susirinkimus gėdžiasi eiti! Tegul pasimokina nors no swetimגענצו!

Naujame Jorkė pasibaigė streikas daugybėje cigariniu dirbtuwu tuomi, kad darbininkams už darba tapė padidinta alga.

St. Loui's mēste sustreikawo karu waznyczios, taip jog no 6 d. spalinio nēra nei wieno karo randama dėl wazniawimo izsilgi uilycziau.

I San Francisco mēsta atwaziawo 20 d. rugsejo anglizskas karizskas laiwas 'Constance'; paejo garsas, kad kaszin kas nori ta laiwa nuskanđyti. Kapitonas pastatė dwiguba sargyba, bet neatsirado toks neprietelus, iki laiwas wēl izuosto izwaziawo; wienok toki pasaka daugiems snekalo nemažai padarė.

I Nauja Jorka atwaziawo italizskas laiwas 'Excelsior'; wien s iz matrozu kelonėje mirė koleros liga; už tai laiwas tapė nuweztas i kwarantano. Bet daktaras Smith izsmilkias laiwa pawelyjo kapitoniui ir matrozams iszeiti ant kraszto tardamas, kad jis nēko paojingo tame nerandans, nės ligonis jau seinei mirias, o paskui ant laiwo nēks daugiaus nesirgias.

Isz Lietuwos. Warszawskij Dnewnik No 54 szitaip raszo lietuwinus užkludydamas, atsakydamas ant gromatos Wilnėno teisingai užsistojusio už wyskupa Hryniewiecki: „Gywentuoji Wilniaus yra pripratia girdėti bažnycziose greta lotynizskos tiktai lenkizska kalba, mums no szito juos reikia apsargai iz lengwo atpratinti, ale už tiesa reikia atpratinti, dėlto kad Wilnius ne lenku mēstas; lenkizska kalba czion neteisei ikibo, už tai mēs negalime leisti, kad musu rusizskai lietuwinizska saulėlydinė szalis apsiwerstu i Lenkija... Dėl wiso ko primename, kad prie musu atsisukias kaszinkoks 'Litowski Solowei' [Lietuwos Łaksztingra] su skundu, kad per 300 metu lenkinosi Wilnius, priminė, jog Wilnius nei ne lenku, o naipgi nei ne maskolu. Nesiginczyjame, jog Wilnius yra lietuwinizskas mēstas iz sawo kilmės, bet mēs pasižiurėja ant antraszu abieju korespondentu, atsakome jiems, kad Maskolija su wisu negeidžia buti atspindulu Austrijos ir susidėti iz kitonizsku szalu ir tautu szaip taip jeib kokeis progumais sawo tarpe susiwienyjančiu". — Szita paraszia maskolei ir man darba uždawė, o pirmiau dykas sėdėjau. Dabar kas man liekti? Liekti su maskoleis teriotiesi. O lenku nekludan, nės lenkai maskolu junga nesza taip kaip ir mēs ir daugelis ju rasztininku pada wē ant raszto mines musu praėtinės. O maskolei palaukkitė!... Jus, rusai ar jums teisybė akis bado? Kodėl jums ne patinka rasztas korespondento Litowski Solowei? Juk jus patys aiszkei pripažystate, Wilnius ne lenku yra, tad negali buti aplenkintas, ale ir ne jusu, tad negali buti apmasko-

lintas: jame turi wieszpatauti lietuwinizska kalba; gana jums to, kad lietuwei jusu dykaduonius szeria, eina jums i kariauna*). To ir gana!... O netik Wilniuje, bet ir wisose lietuwinizskose szalyse turi buti atgrazintos wisos lietuwinizskos tiesos. Kad tai nebus gražumu, tai bus piktumu, nės Wokietija užsistos už lietuwininkus. Jau lietuwininkai padawė prusams rankas. Jus mus norite užmuszti netik ant kuno, bet ir ant duszios. O prusai mus szaip dar taip szelpia. Dar jus kabinatėsi prie Austrijos, juk jus newerti Austrijos nei puspadžio už sawo darbus! Kur musu spaustuwės? Kur musu kningos? Kur musu mokslai? Jus norite wiska sunaikinti. O ne! Ir lietuwei gywana ant swėto... Todėl ir mēs atsiszaukiame! Juk ir priezodis sako: „nemink warle, nės ir ji kwarkia". O mēs ir senowėje buwome geresneis už jus, ir dabar istengsime tokeis tapti. Berteszka.

Czia pasiduoda mokesnis sanariu L. B. Draugystės:

J. Bindokas	2 dor.	K. Anskaitis	2 dor.
S. Ydikas	2 „	P. Baczinskas	2 „
J. Budinauckas	2 „	A. Awizienis	1 „
W. Wirbickas	50 c.	J. Juszkewyczius	2 „
J. Kunickas	2 dor.	J. Dzidolikas	2 „
J. Augustaitis	2 „	A. Anskaitis	2 „
P. Aliburda	50 c.	A. Naikelys	50 c.
J. Waisznys	1.25	M. Siderawyczius	1.25
K. Bubelis	1 dor.	J. Paplauckas	2 „
K. Matulewyczius	1 „	J. Utmonas	25 c.
M. Sabaitis	2 „	W. Degutis	2 dor.
J. Padgurskis	1 „	J. Jaznys	0.50
P. Mickewyczius	1 „	Marė Zėkiutė	2 „
K. Zorekis	1 dar.	J. Kazlauckas	1 dor.
P. Paseckas	1 dor.	J. Januszkewyczius	2 „
M. J. Andriukaitis	2 „	J. Pricewyczius	2 „
P. Baronas	1 „	K. Latonis	2 „
J. Naujunas	2 „	J. Aleksaitis	2 „
J. Aleksaitis	2 „	M. Janczaitis	2 „
M. W. Janczaitis	1 „	M. Szmeraukas	1 „
J. Mockaitis	1 „	M. Czernauckas	1 „
D. Malinauckas	1 „	A. Strumėla	1 „
J. Gasparawyczius	1 „	W. Bałtruszaitis	2 „
J. Kuzmickas	1 „	Ch. T. Rice	2 „
A. Wasilauckas	1 „	W. Juodkojis	1 „
J. Krakauckas	0.25	J. Waisznys	1 „
T. Sasnauckas	0.50	M. Kailukaitis	1 „
J. Feranca	1 dor.	J. Sajonas	1 dor.
W. Matulewyczius	2 „	M. Baksza	1 „
A. Pajaujis	1 „	P. Butkewyczius	1 „
W. Zawiadzka	0.50	P. Puskunigis	0.50
J. Asiawyczius	0.25	J. Szesztokas	1 dor.
A. Balsys iz W.	1 „	J. Jeznas	1 „
P. Audėjaitis	1 „	J. Szumskis	1 „
J. Lukoszewyczius	1 „	J. Danisewyczius	1 „

Kitus kitam numeryje bus apgarsinta.

Jau newienas lietuwininkas pradėjo rugoti už tai, kad L. Balsas per kelas nedėles neiszėjo; numanau, kad tie brolei rugoja nežinodami, jog wienam žmogui beweik syļu netenka rėdyti ir statyti laikraszti, o prieg tam ir iz szalies daryti wisokius darbus. Bet ka gali rėdytojas daryti, kad patuolaik L. Balso draugystė neistengia samdyti i darba ant- ra žmogū; darbu yra be galo ale piningu mažai. Gerai butu kad brolei lietuwininkai rupintuosi didinti skaitlu sanariu draugystės; tuomi bus ir rėdytei suteiktas palengwinimas ir patiems sanariams gerumas tas, kad i sawo czėsa gaus laikraszti. Nesidywykite, brolei, kad balsas wėlinasi dirbant wienam žmogui; prie 'Auszros' dirba daug daugiaus žmoniū o ir tai retai jai sekasi prisilaikyti tam tikro laiko. Wisur yra kaltas trukumas piningu. Taigi wisi rupinkamėsi padauginti piningus, o darbas plauktinai plauks. Mēs dirbame be peino, ale oru nēra galima neigywasti izlaikyti nei kasztus apdengti. Tuomi tarpu Naujo Jorko lietuwininkai atėjo

*) Jeigu mēs rokuosime lietuwininku, stojancziu kasmet i kariauna, Kauno, Wilniaus ir Suwalku rėdybose, tai rasime beweik 10 tukstancziu. Prie to nemažo burio reikia dar priskaityti brolus, atliekanczius karizska tarnyste Prusose. Zodziu sakant kasmet littuwininku traukia i armijos tarnyste apie 12 tukstancziu. No 1874 m. Maskolijoje beweik kožnas pradėjo eiti i kariauna. Už tai no tu metu rokuodami atrasime, jog karizska rėda žinancziu ir mokancziu lietuwininku yra iki szei dienai i 100 tukstancziū. Tai jau padarytu gana stipria kariauna. Lietuwininku yra nemažai ir apicėriu ir taip kariaunos perdėtinu; už tai reikalui atėjus yra galima tikėtiesi, jog lietuwininkai mokēs stengties priesz sawo prispaudėjus. Bet dar ta walanda neatėjo, dar mēs neturime gana wienybės ir sutarimo, dar mums truksta meilės wienas kito. Walnybė pareina tik su wienybe, o wienybė per moksla ir apsiszwietima, o mēs patuolaik apie tai dar per mažai rupinomėsi. J. Szl.

rėdytei i pagelba izskėdami balu. Gana gerai balus pasisekė per rupestinguma musu nekuriu brolu ir lietuwinizkuju draugyscziu Naujame Jorke. Czia toje wietoje tegul bus iztarta padėkawonė wisiems brolams pridėjusiems darba ir pininga dėl wisatinio labo: tas darbas buwo daromas dėl Lietuwos, ir piningai eina tik dėl Lietuwos iszaugsztinimo ir praszwietimo. Butu gerai, kad ir kitu mēstu lietuwininkai tokiu jau budu ar kitonizsku, k. a. teatras ir tt., ateitu L. B. draugystei i pagelba. Rėdytojas L. B.

APGARSINIMAJ.

W. JABŁONSKIO

Lietuwinizskas Salunas

czia rasi biljarda, atsigėrsi wynuczio, szalto aluczio ir užsi- rukyti gausi skanu cigarėli.

34 Hester street

Naujame Jorke.

LIETUWININKAJ PAS LIETUWININKA!

Rasite szalto ir gero alaus skanaus wyno ir likieriu mano salu- ne; tajpgi ir biljarda.

262 East Broadway.

Jonas Butkauckas Naujas Jorkas.

PIJUSZAS PESIACKAS

tikras agentas Singers Co siucimo maszinu.

Lietuwininkaj noredami gauti maszinas tajp kriauczizskas kajp ir del namu darbu, praszau, atsiszaukkite ing mania, o wisados pigiau gausite. Gywenu: 68 Forsyth str. N. Y.

Redysteje Liet. Balso yra galima pirkti tas kningas:

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1885 METU --- 35.

TEWYNAJNIU GIESME WYTURIO --- 15 c.

AUSZRA ANT WISU METU --- \$ 2.00

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1884 M. --- 25 c.

OSZKABALU DAJNOS --- 25 c.

LIETUWINIZSKAS SZIUPINYS 15 c.

DRAZDAUSKO SWIETIZSKOS IR SZWENTOS GIESMES - 15 c

MIGLOWAROS DAJNOS --- 25 c.

KNINGOS TEJSYBIU --- 25 c.

NERIO PAMOKSLAJ APIE GASPADORYTE --- 25 c.

Auszra už 1883 ir 84 po pusantro dorėlo.

Zirgas ir waikas, wistarizskai arkeologizskas iszty- rinejimas Jono Basanawyczias. 1885. --- tiktai 25 c.

Didelė krautuwe nauju drapanu krome M. GOLDSZTEJNO, 26 South Main Street Shenandoah Pa.

Mano taworaj yra wisi nauji, o prekia pigiausia; taworaj yra izskloti ant statu, ir kožnas juos gali apžwalgyti be pagelbos parduodancziujo. Musu krome nēko negalima yra nuderėti, nės neušiszwaukiame nēko per wirszu. Už sawo tawora ranczyju. M. Goldsztejnus.

Naujas drabužiū kromas L. GOLDINO,

19 South Main Street Shenandoah Pa.

Didelė krautuwe marszkinu, skrybėlu, dziegorelu, len- ciugėlu; drapanos wajku ir wyrū. Už gera tawora prekia pigiausia. O jeigu butukur taworas negeras, asz už ji gra- zinsiu piningus atgal, kad bus taworas man sugrazintas. L. Goldinas.

MAJNERIU SALUNAS.

Darbininkaj noredami gauti darba anglakasyklose gaus gera roda pas mania. Łajkau alaus, likieriu ir wynu. Lietuwininkaj gali gauti nakwyne.

JONAS MATULEWYCZIUS.

Shenandoah Pa East Centre strett,